การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

Sustainable cultural tourism management and tourist satisfaction of communities in Phra That Subdistrict, Na Dun District, Maha Sarakham Province

นนทภรณ์ บุญจึงเจริญรัตน์[1],ปฏิมาศ นิตยาชิต[2], กชนิภา วานิชกิตติกูล[3], นิธิภักดิ์ กทิศาสตร์[4*]

Nonthaporn Boonjungcharoenrat[1], Patimas Nittayachit[2], Khotchanipa Wanitkittikul[3], Nithiphak Katisart[4*]

Received: **Revised**: **Accepted**:

บทคัดย่อ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาสมดุลระหว่างการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวของชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวจำนวน 247 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน (PLS-SEM) ผลการวิจัยพบว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

[1] อาจารย์ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
E-mail: nonthaporn.b@rmu.ac.th

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Email: Patimas.pu@gmail.com

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
E-mail: kotchanipa.81@gmail.com

[4*] ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผู้นิพนธ์ประสานงาน Email: nithiphak.ka@rmu.ac.th

[1] Lecturer, Department of Communication Arts, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University
E-mail: nonthaporn.b@rmu.ac.th

[2] Assistant Professor, Department of Hotel and Tourism, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University Email: Patimas.pu@gmail.com

[3] Assistant Professor, Department of Management, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University
E-mail: kotchanipa.81@gmail.com

[4*] Assistant Professor of Accounting Department, Faculty of Management Science, Rajabhat Mahasarakham University
Corresponding author Email: nithiphak.ka@rmu.ac.th

ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยนี้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนให้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวและนำมาซึ่งประโยชน์สุขของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

Abstract

Sustainable tourism is crucial to maintain the balance between meeting tourist needs and conserving the area's natural and cultural resources. This study aims to examine the association between the four dimensions of sustainable tourism management, including economic, environmental, socio-cultural, and tourist management dimensions, on tourists' satisfaction of communities in Phra That Subdistrict, Na Dun District, Maha Sarakham Province. The sample group consisted of 247 tourists, and a questionnaire was used as the research instrument. Data was analyzed using Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM). The research findings indicate that sustainable cultural tourism management in economic, socio-cultural, and tourism management aspects significantly influences tourist satisfaction at a statistical significance level of 0.05. These research findings can be utilized by communities and relevant agencies to enhance cultural tourism, attracting tourists and contributing to the sustainable well-being of local communities.

Keyword: Cultural Tourism, Sustainable Tourism, Tourist Satisfaction

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นแหล่งรายได้ของประเทศต่างๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติ มลพิษและการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า รวมทั้งการลดคุณค่าทางวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงถูกพัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านี้โดยมุ่งเน้นที่การสร้างสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน โดยแนวคิดนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดผลกระทบด้านลบเท่านั้น แต่ยังสร้างโอกาสในการพัฒนาที่ยั่งยืนในพื้นที่ท่องเที่ยวอีกทั้งยังเป็นการสร้างประสบการณ์อันมีค่าสำหรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย เศรษฐกิจของประเทศไทยได้รับอิทธิพลอย่างมากจากภาคการท่องเที่ยว จากผลการสำรวจ Reader's Choice Awards ในเดือนตุลาคม 2565 พบว่าประเทศไทยได้รับการโหวตให้เป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมอันดับสามและเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก (Languepin, 2022) ประเทศไทยได้รับการยอมรับว่าอุดมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรม ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นหนึ่งในแหล่งรายได้หลักของประเทศ (Kanoksilapatham et al., 2023) โดยจากร่างแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 รัฐบาลได้ผลักดัน การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจภาคการผลิตเพื่อเปลี่ยนผ่านสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยนวัตกรรมและมุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ที่เน้นการสร้างคุณค่าให้แก่สินค้าและบริการเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับการกระจายผลประโยชน์สู่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายในประเทศอย่างทั่วถึงและเป็นรูปธรรม เพื่อพลิกฟื้นสภาวะทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 โดยด้านการท่องเที่ยวได้มีการกำหนดแผนกลยุทธ์หมุดที่ 2 ให้ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยมีการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว สนับสนุนให้มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นที่มี อัตลักษณ์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์สุขของคนในชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

ชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เป็นชุมชนที่มีประวัติชาติพันธุ์ ประเพณี วิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับองค์พระธาตุนาดูน ซึ่งจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงที่สุดของจังหวัดมหาสารคาม และเป็น ศาสนสถานที่มีความสำคัญในด้านพุทธศาสนาในระดับประเทศ ซึ่งภายในชุมชนตำบลพระธาตุยังมีวัดโพธิ์บ้านโนนทันวัดขุนพรหมดำริ (วัดอุปราช) ซึ่งเป็นสถานอบรมปฏิบัติธรรมและวิปัสสนากรรมฐาน และยังมีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ กู่สันตรัตน์ กู่น้อย และศาลานางขาว นอกจากนั้นยังมีผลิตภัณฑ์ประจำชุมชนที่เป็นของฝากและอาหาร เช่น ผลิตภัณฑ์จากกก เสื่อกก ผ้าไหม ผ้าทอมือ ผ้าสไบขิด สมุนไพรแปรรูป ผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์ ปลาร้าบอง แหนมหมู แหนมเนื้อ ไส้กรอกอีสาน ขนมดอกจอก ขนมทองม้วน จัดเป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นยังมีการพัฒนาโฮมสเตย์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ลูกค้าต่างถิ่นได้เข้าพัก

อย่างไรก็ตามหลังสถานการณ์โควิด 19 ทำให้การท่องเที่ยวในชุมชนตำบลพระธาตุซบเซาลงไปอย่างมากส่งผลทำให้หน่วยงานภาครัฐรวมทั้งสถาบันศึกษาในพื้นที่จังหวัดมหาสารคามได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและขับเคลื่อนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ชุมชนตำบลพระธาตุ ทั้งนี้การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตำบลพระธาตุจัดเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนั้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวยังเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญในการวัดการพัฒนาการท่องเที่ยว (Juandi et al., 2018) และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Asmelash & Kumar, 2019)

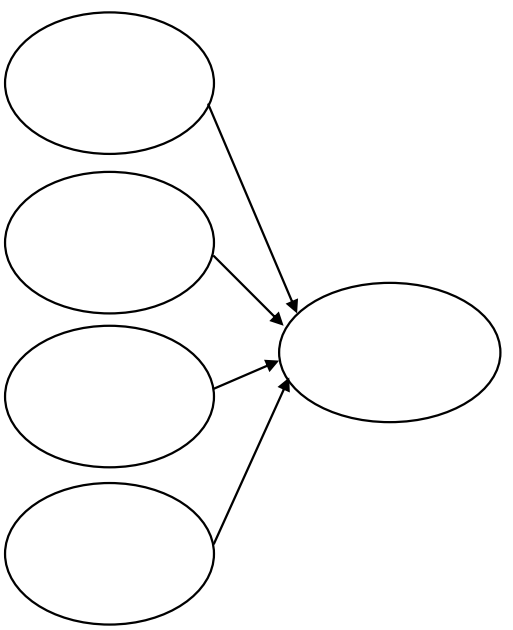
การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบไปด้วยสี่มิติคือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม และมิติด้านการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผลของการศึกษาหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและคนในชุมชนสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความเข้มแข็งนำมาซึ่งความสุข รายได้และความยั่งยืนของคนในชุมชนและประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ที่มีต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเกิดจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยมุ่งเน้นที่มิติความยั่งยืน 4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยว ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวของตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม แสดงได้ดังภาพที่ 1

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หมายถึง กระบวนการวางแผน จัดองค์การ ควบคุมทรัพยากรและดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อสัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรม เช่น ปราสาท พระราชวัง วัด โบราณสถาน และโบราณวัตถุ รวมถึงประเพณี วิถีชีวิตและศิลปะในรูปแบบต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองและการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละยุคสมัย (UNWTO, 2017, กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) ซึ่ง การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นที่มิติความยั่งยืน 4 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมวัฒนธรรม และการจัดการการท่องเที่ยว (Jasrotia et, al, 2023 และ อารยา สุนทรวิภาต และคณะ, 2565)

1. ด้านเศรษฐกิจ เป็นการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถสร้างรายได้และผลตอบแทนให้กับคนในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

2. ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ชุมชนสามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ในระยะยาว

3. ด้านสังคมวัฒนธรรมเป็นการดำเนินการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงอัตลักษณ์ทางประเพณี

วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น โดยให้คนในชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวและสร้าง ผลกระทบเชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมขน

4. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการพัฒนาและบริหารจัดการ การท่องเที่ยวผ่านความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชนทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการรับรู้และประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลัก ได้แก่ คุณภาพของแหล่งมรดก ความสะดวกในการเข้าถึง คุณภาพของบริการ และแนวทางการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน นักท่องเที่ยวที่รู้สึกว่าพื้นที่ท่องเที่ยวมีการบริหารจัดการที่ดีและสามารถรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมไว้ได้อย่างแท้จริง (Asmelash & Kumar, 2019) ซึ่ง Juandi et al. (2018) กล่าวว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลพระธาตุ เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของ Seymour Sudman (ฏัณธิกร ธรรมสอน, 2561) กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวน 247 โดยเก็บตัวอย่างแบบตามสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ซึ่งได้สร้างขึ้นจากการศึกษาค้นคว้าและดัดแปลงจากหนังสือ เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ โดยแบบสอบถามชุดนี้ได้จัดแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ลักษณะแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม จำนวนผู้ร่วมเดินทางของท่าน ระยะเวลาในการมาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามแต่ละครั้งนานเท่าใด ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยวิธีใด ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวของท่านในแต่ละครั้งประมาณเท่าไร ท่านทราบข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามจากที่ใด

ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความยั่งยืนของชุมชน ประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ 5 ตัวชี้วัด ด้านสิ่งแวดล้อม 4 ตัวชี้วัด ด้านสังคมและวัฒนธรรม 4 ตัวชี้วัดและด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว 3 ตัวชี้วัด โดยมีมาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ท (Likert's scale) แบ่งเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยประยุกต์มาจากงานวิจัย Dibiku (2023), Jasrotia et al. (2023), Khan et al. (2022) และ Asmelash & Kumar (2019)

ส่วนที่ 4 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จำนวน 8 ตัวชี้วัด มีมาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ท (Likert's scale) แบ่ง

เป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยประยุกต์มาจากงานวิจัย Jasrotia et al. (2023), Asmelash & Kumar (2019), และ Juandi et al. (2018)

ส่วนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบไปด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยมีการแปลผลจากค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 ระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 ระดับน้อยที่สุด

นอกจากนั้นสถิติที่ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวของชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ PLS-SEM (โดยโปรแกรม SMART PLS4) เนื่องจากการศึกษานี้ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปรต้น และ 1 ตัวแปรตาม จำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่สามารถใช้ทดสอบความสัมพันธ์คือ 100 (Jasrotia et al., 2023) ถือว่าเหมาะสม ดังนั้นการศึกษานี้มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 247 จึงถือว่าเพียงพอสำหรับทดสอบความสัมพันธ์ โดยการวิเคราะห์จะแบ่งออกเป็นสองขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 คือ การประเมินโมเดลการวัด (Measurement Model Assessment) ประกอบด้วยการทดสอบความเที่ยงของเครื่องมือวัด (Convergent Validity) และการทดสอบความตรงเชิงจำแนกของเครื่องมือวัด (Discriminant Validity) และขั้นตอนที่ 2 คือ การประเมินโมเดลโครงสร้าง (Structural Model Assessment) ประกอบไปด้วยการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Path Coefficients) และค่าสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.05) รวมทั้งทดสอบ Bootstrap ซ้ำ 5,000 ครั้งเพื่อตรวจสอบความมีนัยสำคัญของเส้นทาง

ผลการศึกษา

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 247 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 129 คิดเป็นร้อยละ 52.23 มีอายุในช่วง 20 - 30 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.03 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 23.08 รองลงมาคือธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 17 และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 10,001 ถึง 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.68 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา คิดเป็นร้อยละ 74.49 โดยส่วนใหญ่มาเป็นกลุ่ม 2 ถึง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 76.11 โดยระยะเวลาในการมาท่องเที่ยวในชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามนานแต่ละครั้ง 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 93.52 โดยส่วนมากเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 61.94 มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งประมาณต่ำกว่า 1,000 บาทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 72.47 และส่วนมากทราบข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวในชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามจากเพื่อน/บุคคลใกล้ชิด/คนรู้จัก/ญาติ คิดเป็นร้อยละ 53.85 รองลงมาคือทราบจาก Social media/Facebook/Line คิดเป็นร้อยละ 30.36

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน

จังหวัดมหาสารคามพบว่านักท่องเที่ยวมีระดับความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนทุกด้านโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.711 ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ย 4.019 ด้านสังคมวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.201 และด้านการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.281 สำหรับด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวพบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่ 4.001

3. ผลการประเมินโมเดลการวัด (Measurement Model Assessment) โดยประเมินผ่านค่า Composite Reliability (CR) และ Cronbach's Alpha พบว่าตัวแปรการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนทั้ง 4 ด้านและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีค่ามากกว่าเกณฑ์ 0.7 ทุกตัว ถือว่าเป็นระดับที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2014) นอกจากนั้นผลการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Convergent Validity) ด้วยค่า Average Variance Extracted (AVE) พบว่าตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าเกิน 0.5 ถือว่าเป็นระดับที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2014) อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์ค่าการถ่วงน้ำหนัก (Factor Loadings) โดยมีเกณฑ์ที่ยอมรับได้ 0.5 (Hair et al,. 2011) พบว่าบางตัวมีค่าต่ำกว่า 0.5 ทั้งนี้ตัวแปรนี้ไม่ได้ตัดออกจากโมเดลเนื่องจาก Fornell & Larcker (1981) แนะนำว่าเป็นตัวแปรที่ยังพอใช้ได้ในกรณีศึกษาเบื้องต้นและตัวแปรเหล่านี้ไม่ได้ทำให้ค่า AVE ของตัวแปรแฝงต่ำกว่าเกณฑ์ ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความเที่ยงและความตรงเชิงจำแนกของเครื่องมือวัด

ตัวแปร	Factor loading	Cronbach's alpha	Composite reliability (CR)	AVE
การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (ECO)		0.895	0.922	0.703
ECO1 ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่หลากหลายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อ	0.848			
ECO2 ระดับการใช้จ่ายของท่านเพื่อการสนับสนุนสินค้าท้องถิ่นและการใช้บริการในท้องถิ่น	0.837			
ECO3 ชุมชนมีความพร้อมของตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ของชุมชน	0.860			
ECO4 ชุมชนมีการจ้างงานของคนในชุมชนที่มีความสามารถที่หลากหลายของการท่องเที่ยวชุมชน	0.824			
ECO5 ชุมชนมีร้านค้า ร้านอาหาร ที่พัก ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สามารถตอบสนองความความต้องการของนักท่องเที่ยวได้	0.824			
การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (ENV)		0.745	0.830	0.552
ENV1 ชุมชนมีการจัดเก็บขยะ และระบบการจัดการขยะในพื้นที่	0.758			
ENV2 ชุมชนมีการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวใช้สาธารณูปโภคน้ำ, ไฟฟ้า ในพื้นที่อย่างคุ้มค่า	0.867			
ENV3 ชุมชนมีการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศาสนสถานที่ท่องเที่ยว	0.669			

ตัวแปร	Factor loading	Cronbach's alpha	Composite reliability (CR)	AVE
ENV4 คนในชุมชนแสดงถึงความใส่ใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการบริการนักท่องเที่ยว	0.660			
การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสังคมวัฒนธรรม (SOC)		0.788	0.864	0.625
SOC1 มีการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน	0.457			
SOC2 คนในชุมชนมีความเคารพและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น	0.864			
SOC3 คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม	0.883			
SOC4 คนในชุมชนแสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว	0.876			
การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (INS)		0.827	0.895	0.740
INS1 แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบจัดการนักท่องเที่ยวทั้งภายในและโดยรอบแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงคุณลักษณะของพื้นที่	0.876			
INS2 มีการให้บริการมัคคุเทศก์ที่มีความรู้และทักษะในการให้ข้อมูล	0.813			
INS3 มีการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว	0.891			
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (SAT)		0.933	0.945	0.682
SAT1 สถานที่มีความน่าเลื่อมใสและความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม	0.740			
SAT2 คนในท้องถิ่นมีความเป็นมิตรในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	0.824			
SAT3 มียุวมัคคุเทศก์ชุมชนให้บริการ ณ แหล่งท่องเที่ยว	0.885			
SAT4 ความสมเหตุสมผลของค่าธรรมเนียมเข้าชมสถานที่	0.813			
SAT5 รูปแบบของเทศกาลมีความหลากหลาย น่าสนใจ	0.876			
SAT6 มาตรการดูแลความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว	0.745			
SAT7 การเดินทางท่องเที่ยวมีความสะดวก	0.861			
SAT8 มีสิ่งอำนวยความสะดวกร้านอาหาร ร้านสะดวกซื้อและที่พักเพียงพอต่อความต้องการ	0.847			

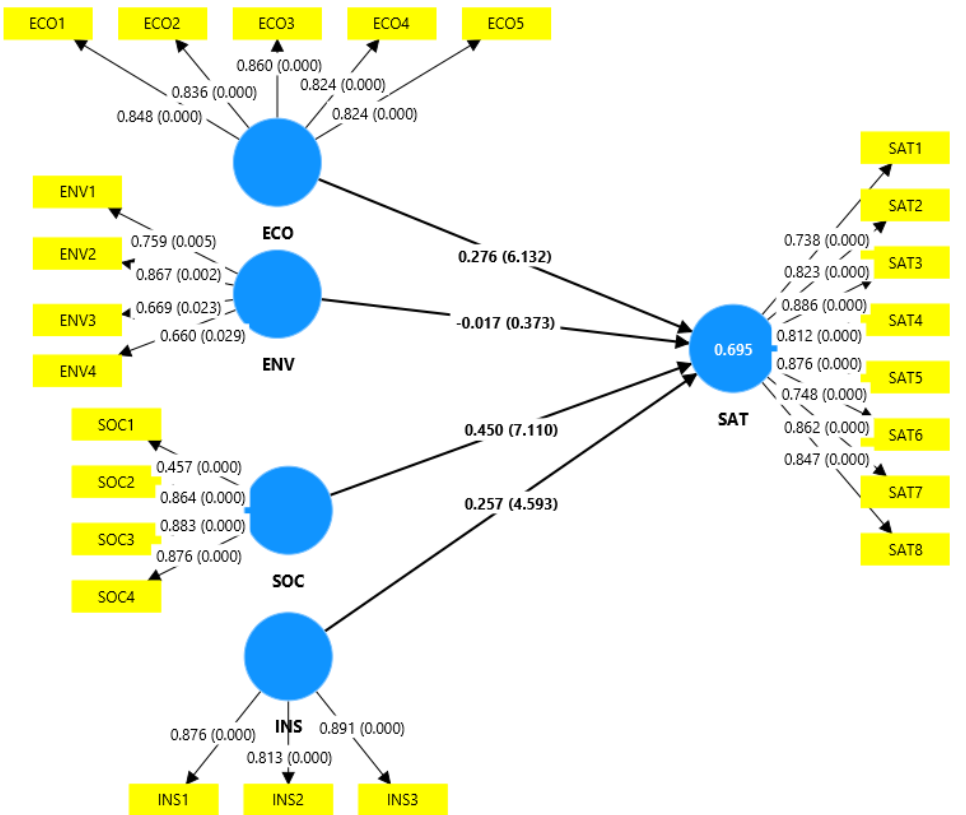
ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบ Discriminant Validity ด้วยค่า Fornell-Larcker criterion

ตัวแปรแฝง	ECO	ENV	SOC	INS	SAT
ECO	0.839				
ENV	-0.063	0.743			
SOC	0.691	-0.066	0.791		
INS	0.483	-0.001	0.468	0.860	
SAT	0.712	-0.064	0.761	0.602	0.826

นอกจากนั้นผลการตรวจสอบ Discriminant Validity ด้วยค่า Fornell-Larcker criterion (ดังแสดงในตารางที่ 2) พบว่าค่าบนแนวทแยง (รากที่สองของ AVE) มากกว่าค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรแฝงอื่น ๆ (Hair et al., 2014) ดังนั้นผลจากการตรวจสอบความโมเดลการวัด (Measurement Model Assessment) ทั้งด้านความตรงและความเที่ยงของตัวแปรแฝงทุกตัวในโมเดลมีความเหมาะสมที่ประเมินสมการโครงสร้าง

4. ผลการประเมินโมเดลโครงสร้าง (Structural Model Assessment)

การวิเคราะห์สมการโมเดลเชิงโครงสร้างแบบกำลังสองน้อยสุดบางส่วน (Partial Least Square SEM หรือ PLS-SEM) มีผลดังรูปภาพที่ 2 แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (SAT) โดยพิจารณาจากตัวแปรแฝง ได้แก่ การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (ECO), การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (ENV), การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสังคมวัฒนธรรม (SOC) และการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านการจัดการการท่องเที่ยว (INS) ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสังคมวัฒนธรรม (SOC) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (SAT) มากที่สุด (0.450, t = 7.110)

ภาพที่ 2 สมการโมเดลเชิงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

รองลงมาคือ การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (ECO) (0.276, t = 6.132) และการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านการจัดการการท่องเที่ยว (INS) (0.257, t = 4.593) ซึ่งอยู่ในระดับที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (ENV) (-0.017, t = 0.373) ไม่มีอิทธิพลที่ชัดเจน โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ 69.5% (R^2 = 0.695) ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดี ปัจจัยการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสังคมวัฒนธรรม (SOC) มีความสำคัญสูงสุดในการส่งเสริมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จึงควรมุ่งเน้นการพัฒนาในด้านนี้เป็นหลัก ในขณะที่ปัจจัยการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านด้านสิ่งแวดล้อม (ENV) อาจไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งควรมีการทบทวนหรือพิจารณาตัดออกเพื่อให้โมเดลมีความแม่นยำยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นตารางที่ 3 ยังแสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยวิธี

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยวิธี Bootstrapping

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม	Path Coefficient	Sample Mean	Standard deviation	t- statistics	P values
ECO -> SAT	0.276	0.275	0.045	6.132	0.000***
ENV -> SAT	-0.017	-0.022	0.045	0.373	0.709
SOC -> SAT	0.450	0.450	0.063	7.110	0.000***
INS -> SAT	0.257	0.258	0.056	4.593	0.000***

Bootstrapping โดยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสังคมวัฒนธรรม (0.450) ตามมาด้วยการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจ (0.276) และการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว (0.257) อย่างไรก็ตามการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญ (P = 0.709) ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์โมเดลก่อนหน้านี้ที่พบว่าการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสังคมวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ที่ควรให้ความสำคัญหากต้องการเพิ่มระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยโมเดลนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายหรือกลยุทธ์โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่พบว่าการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลเชิงบวกและมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าของ Jasrotia et al. (2023) ที่พบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจในภาค

การท่องเที่ยว เช่น การสนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น การกระจายรายได้ และการสร้างงาน มีผลโดยตรงต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Juandi et al. (2018) ที่พบว่าการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน การกระจายรายได้สู่ชุมชน และการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเชิงบวก ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของปัจจัยเศรษฐกิจที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเช่นเดียวกับผลการศึกษานี้ และสอดคล้องกับ Asmelash & Kumar (2019) ที่พบว่าการพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรต่อชุมชนและการสร้างมูลค่าให้แก่แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้จึงสนับสนุนแนวคิดที่ว่าการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยวที่ดีสามารถเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีนัยสำคัญ

การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับบางงานวิจัยที่พบว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมอาจไม่มีผลโดยตรงต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแต่กลับส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยอื่น เช่น คุณภาพการให้บริการหรือประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม เช่น Juandi et al. (2018) ที่พบว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว แต่มีผลทางอ้อมผ่านการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และ Asmelash & Kumar (2019) ที่พบว่าแม้การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยรักษาความยั่งยืนของการท่องเที่ยวในระยะยาว แต่ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักให้ความสำคัญกับคุณภาพบริการ วัฒนธรรม และประสบการณ์โดยรวมมากกว่า ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับความพึงพอใจไม่ชัดเจน อย่างไรก็ตามไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jasrotia et al. (2023) ที่พบว่าการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การลดมลภาวะ การจัดการขยะ และการอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ดังนั้นผลการศึกษานี้มีทั้งด้านที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมและประเภทของนักท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวไม่ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมโดยตรง ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอาจไม่เด่นชัดหรืออาจต้องพิจารณาผลกระทบทางอ้อมผ่านปัจจัยอื่น เช่น การรับรู้คุณค่าของสถานที่หรือคุณภาพบริการ อย่างไรก็ตามงานวิจัยบางส่วนยืนยันว่าการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีสามารถเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะในบริบทของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นประสบการณ์ด้านธรรมชาติ

ผลการศึกษาที่พบว่าการจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านสังคมวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยคนในชุมชนมีความเคารพและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม คนในชุมชนแสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jasrotia et al. (2023) และ Asmelash & Kumar (2019) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์วัฒนธรรม และการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมมีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความโดดเด่นด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

การจัดการท่องเที่ยววัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยมีปัจจัยที่ประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีระบบจัดการนักท่องเที่ยวทั้งภายในและโดยรอบแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงคุณลักษณะของพื้นที่ มีการให้บริการมัคคุเทศก์ที่มีความรู้และทักษะในการให้ข้อมูล และมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jasrotia et al. (2023), Juandi et al. (2018) และ Asmelash & Kumar (2019) ที่พบว่าการจัดการท่องเที่ยวที่เน้นความยั่งยืนและการรักษามรดกทางวัฒนธรรมมีผลต่อการเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะในแง่ของการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าและยั่งยืนสำหรับนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยดังกล่าวชุมชนสามารถนำผลไปใช้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเขตพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคามให้เกิดความยั่งยืนต่อไปโดยด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ผลักดันให้ชุมชนมีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่หลากหลายเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อที่สามารถตอบสนองความความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ก่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ของชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมควรมีบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพและมีการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว อาจช่วยให้เกิดความพึงพอใจในระยะยาวได้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการจัดการขยะ การใช้สาธารณูปโภคอย่างคุ้มค่าและส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศาสนสถานที่ท่องเที่ยวรวมทั้งคนในชุมชนต้องแสดงถึงความใส่ใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในการบริการนักท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้อาจส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ในด้านสังคมและวัฒนธรรมการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมและสังคมท้องถิ่นเป็นสิ่งสำคัญในการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นักท่องเที่ยวมักจะพึงพอใจเมื่อได้สัมผัสกับวัฒนธรรมท้องถิ่น และเห็นว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นด้านคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและตัดสินใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดประโยชน์ต่อชุมชนจริง ๆ และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่น การเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม และคนในชุมชนมีความเคารพและส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรคำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถรักษาสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากร จะช่วยสร้างความพึงพอใจอย่างยั่งยืนให้กับนักท่องเที่ยว เช่น จัดให้มีระบบจัดการนักท่องเที่ยวทั้งภายในและโดยรอบแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยคำนึงถึงคุณลักษณะของพื้นที่ มีการให้บริการมัคคุเทศก์ที่มีความรู้และทักษะในการให้ข้อมูล และมีการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ท่องเที่ยว รวมทั้งมีการการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการและติดตามผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น ระบบจองออนไลน์ ระบบการตรวจสอบผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหรือระบบรายงานข้อมูลจากนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยในครั้งต่อไปสามารถขยายขอบเขตการศึกษาได้โดยการพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมที่นอกเหนือจากงานวิจัยนี้ เช่น การศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวในระยะยาวต่อชุมชนท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ควรทำการสำรวจและเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจากแตกต่างในการตอบสนองต่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและช่วยพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อบริบทท้องถิ่นต่าง ๆ รวมทั้งอาจเพิ่มจำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น ซึ่งอาจทำให้ผลการวิจัยมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ได้จัดสรรงบประมาณผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในการสนับสนุนงานวิจัยนี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการถอดองค์ความรู้ในงานวิจัยเรื่องพันธกิจสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนด้วยการสร้างยุวมัคคุเทศก์ชุมชนภายใต้รูปแบบวิถีชีวิตถัดไป (Next Normal) ของชุมชนตำบลพระธาตุ อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ.

ฏัณธิกร ธรรมสอน. (2561). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดลำพูน. เชียงใหม่, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 9*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

อารยา สุนทรวิภาต, ลักษมณี บุญมา, ธัชนันท์ สังวาลย์, กนกรัชต์ กาสาวพานิชย์ และพัชรี ปรีเปรมโมทย์. (2565). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและแนวทางการยกระดับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: เกาะหมาก จังหวัดตราด. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 4(4), 297-312.

Asmelash, A. G., & Kumar, S. (2019). The structural relationship between tourist satisfaction and sustainable heritage tourism development in Tigrai, Ethiopia. *Heliyon*, 5(3), 1-25.

Dibiku, M. G. (2023). The moderating effect of economic viability between sustainable tourism dimensions and tourist satisfaction in Ethiopia using partial least squares. *Cuadernos de Turismo*, (51), 325-347.

Fornell, C. and Larcker, D.F. (1981): “Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error”, *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50.

Hair, J. F., Hult T. M., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2014). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Los Angeles: SAGE.

Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2011). PLS-SEM: Indeed a silver bullet. *Journal of Marketing Theory and Practice*, 19(2), 139–152.

Jasrotia, S. S., Kamila, M. K., & Patel, V. K. (2023). Impact of sustainable tourism on tourist’s satisfaction: Evidence from India. *Business Perspectives and Research*, 11(2), 173-189.

Juandi, V. S., Andari, R., & Setiyorini, H. P. D. (2018). The influence of sustainable tourism development towards tourists' satisfaction in Saung Angklung Udjo. In *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (Vol. 145, No. 1, p. 012020). IOP Publishing.

Kimmura J. Shibasaki H, editors. (1996). Proceeding of 10yh International Congress of EMG and/Clinical Neurophysilogy ; 15-16 Oct 1995; Kyoto Japan. Amsterdam: Eelsevier. 80-90.

Kanoksilapatham, B., Kachachiva, J., Chumdee, N., Suwanpakdee, S., & Phetluan, P. (2023). Tourist attraction-based cultural identity and local participationpropelling sustainable cultural tourism in northern Thailand. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 478-490.

Khan, I. U., Khan, S. U., & Khan, S. (2022). Residents' satisfaction with sustainable tourism: The moderating role of environmental awareness. *Tourism Critiques: Practice and Theory*, *3*(1), 72-87.

Languepin, O. (2022). Thailand ranked third best country in the world by Condé Nast Readers. Thailand Business News. http://www.thailand-business-news.com/TOURISM/93180-THAILAND-RANKED-THIRD-BEST-COUNTRY-IN-THE-WORLD-BY-CONDE-NAST-READERS.

UNWTO. (2017). *Tourism and culture: Promoting sustainable development*. United Nations World Tourism Organization